

El Museu del Port de Tarragona reobrirà el 17 de juliol amb un redisseny complet de la seva oferta museogràfica i després de finalitzar un projecte de rehabilitació integral de l'edifici que l'acull, un antic magatzem portuari, exemple de l'arqueologia industrial

La memòria del mar

CARINA FILELLA
cfilella@lrp.cat

■ Els oficis mariners i les maneres de fer i de relacionar-nos amb el mar han canviat de forma substancial en el darrer segle. I el creixement del turisme ja fa dècades que ha transformat la fesomia de la costa catalana. El mar -la mar, com sol dir

qui hi treballa directament- i els ports que l'escorten, han estat uns rics proveïdors d'elements patrimonials, malgrat que avui dia bona part d'aquest patrimoni marítim i portuari català s'hagi perdut. Ens queden, però, els museus marítims, vitals per mantenir la memòria del mar.

A Tarragona, el Museu del Port, que va obrir l'any 2000 justament en un antic magatzem portuari del moll

Sostre del Refugi 2, l'antic magatzem portuari que és la seu del Museu del Port de Tarragona, exemple de l'arqueologia industrial

➔ PORT DE TARRAGONA

siu, el visitant podrà viure com feinegen a la mar els pescadors, un fet al qual habitualment no té accés.”

El relat del nou museu també disposarà d'una exposició permanent d'arqueologia subaquàtica amb peces trobades en llocs significatius del port i de la ciutat i de gran valor històric. Per exemple, s'hi podran veure uns derelictes (restes dels vaixells, avions o altres mitjans de transport submergits sota l'aigua) que es van descobrir a la zona del port de Tarragona l'any 2012, durant les excavacions prèvies a la construcció d'un pas subterrani sota les vies del tren, a la plaça dels Carros. Es tracta de dos vaixells portuaris dels segles XVII i XVIII.

Pel que fa a l'exposició permanent, continuarà mostrant models d'embarcacions que permetran al visitant

TRES TIPOLOGIES

“Mostrem el patrimoni portuari des del punt de vista comercial, pesquer i de l'esport, que són les tres tipologies de port”

de Costa, al costat del barri pescador del Serrallo, està finalitzant un projecte de rehabilitació integral de l'edifici i un redisseny complet de la seva oferta museogràfica. Després de gairebé un any d'obres i d'uns mesos instal·lats en una seu provisional, el nou Museu del Port de Tarragona s'inaugurarà el dissabte 17 de juliol.

La versió renovada del museu –en què s'han invertit uns 2 milions d'euros– continuarà posant en valor alguns objectes emblemàtics que s'han conservat fins avui, però també empràrà recursos interactius i visuals per explicar l'aventura de la navegació, la història del port i el món de la pesca, a través de videojocs, audiovisuals de gran format, projeccions de 360 graus i expositors interactius. “Mostrem el patrimoni portuari des del punt de vista comercial, pesquer i de l'esport, perquè són les tres tipologies de port que tenim a Tarragona”, explica Mercè Toldrà, la seva directora. Una de les novetats és la creació de l'espai immersiu “Un dia a la mar”, dedicat a la pesca: “Tots consumim el peix i sabem que ve de la mar, però sense la feina del pescador no ens arribaria. En entrar en aquesta mena de cub que és l'espai immer-

fer un recorregut al llarg de la història per conèixer les tipologies que s'han emprat per fer-se a la mar, així com algunes de les peces singulars que ja formaven part de la col·lecció del museu, entre les quals destaca la reproducció a escala de la popa d'una galera d'època medieval i el gran motor dièsel –que pesa unes trenta tones– que es va extreure del vaixell *Dragonera*. Actualment, les restes d'aquest vaixell descansen al fons del mar, al Parc Subaquàtic, davant del dic de Llevant.

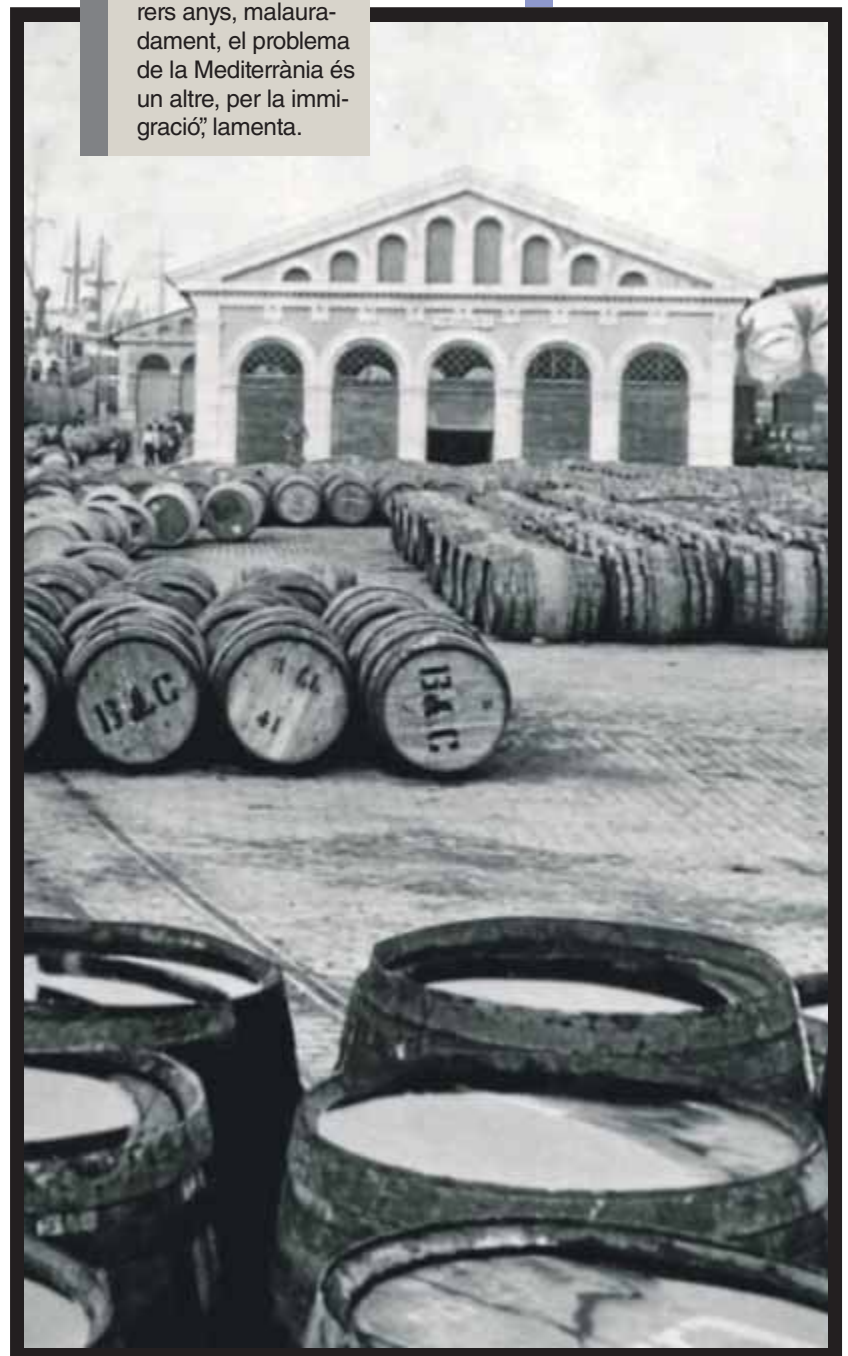
Les obres de rehabilitació han permès guanyar espai expositiu, que ha passat de 900 metres quadrats a 1.300. Gràcies a les donacions de particulars –“al llarg d'aquests 21 anys una seixantena de persones ens han cedit els seus objectes vinculats a la seva feina o a la seva vida vinculada al mar”–, a l'exposició s'hi han pogut incorporar altres elements,

LA MAR QUE ENS UNEIX

El Museu del Port de Tarragona forma part de la Xarxa de Museus Marítics de la Costa Catalana, que uneix una vintena d'equipaments entre Portvendres, a la Catalunya Nord, i el delta de l'Ebre, i que promouen la protecció del patrimoni marítim. També forma part de la l'Associació de Museus Marítics de la Mediterrània, al costat de centres d'Itàlia, Croàcia, Àfrica i Turquia: “T'adones que la mar és igual per a tothom. Per pescar o per construir una embarcació, tothom al llarg de la història ha fet gairebé el mateix”, diu Mercè Toldrà. “El mar ens uneix, ens abraça, tot i que en els darrers anys, malauradament, el problema de la Mediterrània és un altre, per la immigració”, lamenta.

com ara indumentària relacionada amb la marina, l'esport i l'antiga Junta d'Obres del Port. També s'exposaran objectes vinculats a l'activitat portuària, per exemple els motlles per fer els norais: “És un patrimoni que prové del fons del mateix port, i ara el podem incorporar”, diu Toldrà. A més de l'espai immersiu, s'exposaran una sèrie d'elements que explicaran els diversos sistemes de pesca (d'arrossegament, encerclament i les arts menors, com els palangres) i l'activitat de les remendadores, una de les poques del món de la mar fetes per dones. A més de l'espai immersiu, la principal novetat del nou museu serà la incorporació d'eines tecnològiques avançades: “Els audio-

Imatge de l'antic magatzem que avui és la seu del museu ➔ PORT DE TARRAGONA

visuals i el fet d'aprendre mitjançant el joc tindran gran protagonisme. Serà una presentació espectacular. Hi haurà algun joc interactiu amb què es podrà conèixer alguns elements vinculats a la navegació o a les mercaderies”, explica la directora.

Per a l'entrada i la sortida al museu s'han reservat dos elements singulars. A l'entrada, la rèplica del far de la Banya, testimoni únic dels fars metàl·lics instal·lats a la desembocadura del riu Ebre i que l'any 1984 es va traslladar al port de Tarragona, on es va restaurar i posteriorment es va transformar en Museu de Fars, com a extensió del Museu del Port de Tarragona. “Quan arribes a port, el primer que et rep des del mar és el senyal marítim que evita que puguis tenir una topada amb la costa. Al museu ens rebrà la llum del far de la Banya, amb una rèplica que en va fer Josep Tomàs Rosales, mort fa dos anys, i a qui el museu vol retre un reconeixement.” I com a darrer punt de la visita s'exposa una reproducció a escala d'un vapor mercant que el museu va crear en motiu de les Jornades d'Arqueologia Industrial del 2019. Es tracta del *Mont-Sant*, un vaixell que es va construir a Astilleros Tarragona el 1920 i del qual, cent anys després, s'ha fet una reproducció: “Som un museu viu; vam investigar tot el que hi havia sobre aquest vaixell i vam crear el model. El vaixell està obert per poder veure la màquina de vapor, les bodegues... També es podrà veure en 3D com es va construir i se n'explica la història, i les rutes comercials que va fer i les tipologies de càrrega”, explica Toldrà.

La col·lecció que integra l'exposició permanent s'acompanya de nombroses fotografies, algunes de fotògrafs professionals: “Moltes altres, però, són d'antics treballadors, de personal amant de la mar o del port de Tarragona o de practicants de l'esport del rem, que ens han cedit les imatges. És un punt de vista que no és l'oficial del fotògraf. Serveixen com a teló de fons dels objectes. Per tant, tenim el patrimoni moble i el patrimoni immaterial. Salvaguardem els dos patrimonis”, assenyalava la directora.

“El patrimoni marítim costa molt de conservar, sobretot per les seves dimensions. Nosaltres tenim uns elements que no podem posar en un museu, com poden ser les grues i el

far de la Banya. Són edificis que estan a fora, i per això hem impulsat una ruta patrimonial perquè la gent ho conegui. Tenim alguns vaixells al museu, però no se'n poden tenir gaires! Allò important és poder haver salvat aquest patrimoni portuari, vinculat a la part industrial. Per exemple, hem conservat una màquina corbadora de planxes del segle XIX.” I gràcies al modelisme es pot veure el procés de construcció d'una embarcació tradicional, des que se li planta la quilla –la columna vertebral d'una barca–, es posen les quadernes –la part que sembla el costellam– i els baus de coberta fins que es folra i es fa tota la coberta.

ANTIC MAGATZEM PORTUARI

No només el contingut té valor patrimonial. La mateixa seu del museu és el conegut com a Refugi 2, un antic magatzem refugi portuari de mercaderies, exemple de l'arqueologia industrial. Els primers edificis que es van crear al port per tal de contenir

mercaderies que podien ser susceptibles que es malmetessin o que fossin afectades per furtus, es van construir a finals del segle XIX i principis del XX. Són els edificis que encara avui s'aixequen al moll de Costa, al costat del mar, coneguts com a Tinglados. Aquests equipaments, però, van quedar petits i aviat se'n van projectar uns altres de molt més grans, que es van construir paral·lelament als anteriors, a la part interior del moll, al costat de la via del tren. Són els coneguts com a Refugi 1 (que

DIFICULTAT

“El patrimoni marítim costa molt de conservar, sobretot per les dimensions; alguns elements no es poden posar en un museu”

també té usos culturals) i el Refugi 2, seu del museu. Curiosament, primer es va construir el Refugi 2, a partir d'un projecte l'any 1929. I posteriorment, en els anys seixanta, es va aixecar l'anomenat Refugi 1. “Són dos edificis més alts, més amples i més llargs que els Tinglados; estan fets de formigó. Tenen una sèrie de bigues, cada set metres, i tenen la característica que són unes grans naus diàfanes. Tenen portes laterals i portes al davant i al darrere; a totes les façanes hi ha portes, perquè eren com uns

lem preservar i divulgar el patrimoni marítim en tots els seus aspectes”, explica Toldrà. Per a ella, és cabdal l’aula educativa, per la gran quantitat d’escolars –catalans i estrangers– que anualment visiten el museu. El 2019, l’any anterior a la pandèmia per la covid-19, el Museu del Port de Tarragona va assolir el seu rècord de visites, unes 31.000: “Ara la nostra fita és poder tornar a aconseguir aquest nombre de visitants. Si tot es va normalitzant, volem tornar a assolir aquests números. L’activitat educativa és molt important per a nosaltres, des d’educació infantil fins a la universitat. També ens agradaria reforçar la part de programació destinada a famílies, la manera de difondre la història i la vida quotidiana del port de Tarragona d’una manera transversal.”

El museu s’inaugurarà el dissabte 17 de juliol, però encara quedaran alguns espais pendents d’obertura, sobretot el que estarà dedicat a la gastronomia: “És un museu viu i hi anirem incorporant

més coses. La idea és crear un espai de gastronomia, un apartat didàctic sobre el món de la gastronomia, vinculat al barri del Serrallo. I per això ja hem anat recollint receptes de cuina de diferents restauradors d’aquest barri”, assenyala Mercè Toldrà.

“Abans teníem un discurs que era molt històric, que explicava la història del port des dels romans fins a l’actualitat, i explicava les tres modalitats de port: el port industrial, el port pesquer i el port esportiu. Ara hem fet un plantejament diferent, per conceptes i molt més transversal”, segons la directora. Els cinc àmbits temàtics seran “Entre el mar i la terra”, “Fer-se a la mar”, “Treballar al port”, “Gaudir del port” i, com a epíleg, un apartat sobre el port i la seva relació amb el territori. “El nou itinerari interior permetrà fer un recorregut més íntim, personal i interactiu”, indica.

Les obres s’han finançat a través de l’1,5% Cultural, amb una aportació d’1,75 milions d’euros al Port de Tarragona. El projecte de rehabilitació ha estat realitzat pel Despatx Milà, la directora d’obres ha estat Teresa Jacas, arquitecta del Port de Tarragona, i l’execució ha anat a càrrec d’una UTE d’empreses. Pel que fa a la museografia, se n’ha fet càrrec l’equip d’Ignasi Cristià i Iago Blasi.

A la plana anterior, el Refugi 2, seu del Museu del Port, situat al moll de Costa, al costat del barri pescador del Serrallo. En aquesta plana, imatges virtuals del renovat museu

PORT DE TARRAGONA

MOLT PÚBLIC

“El 2019, l’any anterior a la pandèmia de la covid-19, el Museu del Port de Tarragona va assolir el seu rècord de visitants, uns 31.000”

carrers que es comunicaven per dintre. Entre porta i porta hi havia l’espai on es dipositaven les mercaderies”, explica Mercè Toldrà, que destaca que ara s’ha dut a terme una rehabilitació integral de tot l’edifici. “S’ha donat importància a la finestra de la façana principal, perquè és la típica gelosia dels vidres rectangulars, característica d’aquest tipus d’arqueo-

logia industrial.” Una de les novetats és que a l’interior s’ha creat una escala mirador, una mena de balconada que actuarà com a mirador sobre l’exposició, i que les portes de l’edifici són de vidre i incorporen petits aparadors per deixar entreveure l’interior del museu i que funcionin com a reclam per als vianants: “Volem obrir una finestra a la mar. Gràcies al mu-

seu, les futures generacions coneixen el món de la mar, i en particular, el port de Tarragona.”

El nou museu continua mantenint a la part superior l’aula educativa, on es poden treballar els sistemes de pesca i conèixer el port de Tarragona i altres espais polivalents on s’organitzaran activitats relacionades amb el patrimoni marítim i portuari. “Vo-